

Furuğ yaşamış, şiir olmuş

Şiirlerinin okunduğu her yerde çok sevilen, İranlı muhalif ve feminist şair Furuğ Ferruhzad'ın yaşam-öyküsü, 'Ah Ayetleri'yle karşımızda. Nasser Saffarian'ın çalışmasında Furuğ'un şiirini, sinema çalışmalarını, onun sinemacı ve şair arkadaşlarından gerçekçi bir bakışla ve doğru bilgilerle dinliyoruz.

METİN CELÂL
metincelal@gmail.com

Furuğ Ferruhzad, şiirlerini ezbere okuyacak kadar sevdiğimiz bir şair. Sadece Türkiye'de değil, şiirlerinin okunduğu her yerde, tabii ki özellikle doğup büyüdüğü ülkesi İran'da hakkında çok konuşulmuş, yazılmış. Sevenleri kadar düşmanları olmuş. Şiirleri de diğer eserleri de çok eleştirilmiş. Çünkü öncü bir şair, öncü bir sinemacı.

Furuğ Ferruhzad hakkında Türkçede yeni çıkan Nasser Saffarian'ın 'Ah Ayetleri'nin ise ayrı bir önemi var. 'Furuğ Ferruhzad Hakkında Söylenmemiş Sözler' altbaşlığını taşıyan kitap, Ferruhzad'ın yaşam-öyküsünü tanıklıklar aracılığıyla araştırıyor. İranlı yönetmen Nasser Saffarian 2002'de çektiği, üç kısa belgeselden oluşan 'Furuğ Ferruhzad Üçlemesi' için yapmış bu söyleşileri. Ailesi, yakın dostları, şair, yazar ve sinemacı arkadaşları anlatıyor Ferruhzad'ı. Hem yaşam-öyküsüne hem de başta şiir ve sinema olmak üzere eser verdiği sanat dallarındaki emeğine değiniyor, değerlendireyorlar.

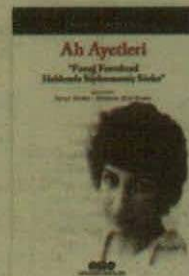
Furuğ Ferruhzad şiirin yanına sinemayı, tiyatroyu, resmi koymuş. Siyasi olarak saf belirlemese de kararlı bir insan hakları savunucusu ve muhalif olmuş, eylemlere katılmış, eylemcilere destek olmuş. Feminizmin kavram olarak bile bilinmediği bir ortamda kadın olarak var olmuş, sözünü sakınmadan söylemiş, kadınların haklarından, özgürlük mücadelelerinden söz eden eserler vermiş. Bu nedenle de büyük sıkıntılar çekmiş. Tutucu sanat çevrelerinin sert tepkileri yanında babasından, dost bildiklerinden de aynı şekilde tepki görmüş.

Nasser Saffarian, düşmanları kadar hayranlarının da Furuğ Ferruhzad'ı doğru tanımadıkları kanısında. Furuğ'un hem sanatı hem de yaşam-öyküsü etrafında efsaneler üretilmiş, yakıştırmalar yapılmış, ya gereğinden fazla övülmüş ya da yerilmiş. Biraz bile araştırmak gereği duymadan, doğruymuş gibi bilgiler verilmiş. Doğum tarihi bile yakıştırılmış, 5 Ocak 1935 doğumlu olarak bildiğimiz Furuğ Ferruhzad'ın ger-

çek doğum tarihi 29 Aralık 1934. Bu bilgiyi edinmek için nüfus kâğıdına bakmak yetmiş. Doğumu gibi ölümü hakkında da tartışmalar var. Gizli polisin bir operasyonu sonucunda öldürüldüğüne inanılıyor. Saffarian bu doğruluğuna inanılan iddiayı da defnedilmesinde Şah'ın eşi Farah Diba'nın rolünü de araştırmış. Bir de Bertolucci'nin Furuğ hakkında film yaptığı, iddiası var. Onu da bizzat Bertolucci'ye sormuş. Yani aslında yaptığı doğru kaynakları bulup doğru bilgiler edinmek.

'Ah Ayetleri' Furuğ Ferruhzad'ın yaşam-öyküsünü öğrenmek için doğru bir kaynak. Ama bununla kalmıyor, Furuğ'un eserleri hakkında yaratılan şayiaları ve kuşkuşuları da soruşturuyor. İran'ın en önemli adları olan şair ve sinemacı arkadaşları onun şiirini, sinema çalışmalarını gerçekçi bir bakışla ve doğru bilgilerle anlatıyorlar. Böylece Furuğ'un şiir ve sinema kariyeri de büyük bir tepki toplayan ilk şiirinden, İran sinemasının en önemli merkezi olduğu anlaşılan Gülistan Film Stüdyoları'nda sekreter olarak göreve başlayıp kamera arkası ve kamera önünde aldığı görevlere dek ayrıntılı olarak anlatıyorlar. Hoş anılar da yürek burkucu anlar da dile getirilmiş.

Sonuç olarak ortaya tanıkların ağzından anlatılan, belgelerle kanıtlanan bir yaşam-öyküsü çıkmış. 'Ah Ayetleri'nde Furuğ'un yaşamını da eserlerini de yakından, ayrıntılara girerek öğreniyoruz. Eserlerini doğru anlamaya yarayacak değerli yorumlar da var. Geçen günlerde yayımlanan bütün şiirlerinin yer aldığı 'Rüzgâr Bizi Götürecek'le (YKY) birlikte okunduğunda yaşamının şiirine nasıl yansıdığı da ortaya çıkıyor. ■

AH AYETLERİ
FURUĞ FERRUHZAD
HAKKINDA
SÖYLENMEMİŞ
SÖZLER
Nasser Saffarian
YKY, 2019
240 sayfa, 28 TL